

Forelesning 7

Chapter 11 (W): Vekst i åpen økonomi, kapittel 1 (NO): Liten, åpen økonomi

Økonomisk interaksjon mellom land

Varer, kapital, arbeidskraft, ideer flyter mellom land

Autarki versus åpenhet

Globalisering

To interaksjoner; handel med varer og tjenester, flyt av innsatsfaktorer, forskjellig grad av åpenhet

Hvordan påvirker åpenhet vekst. Hvordan måle åpenhet, Andel eksport/import av BNP ikke nødvendigvis god indikator, BNP er et nettobegrep, eksport/import bruttobegreper (import for re-eksport)

Test på åpenhet: Law of one price, arbitrasje ved handel resulterer i samme pris for homogen vare, transaksjonskostnader (transport) kan komme i mellom

Grad av integrering

Forskjell brutto nasjonalprodukt og brutto nasjonalinntekt, BNP er det som produseres i landet uavhengig av hvor eiere av produksjonsfaktorer bor, BNI er inntekt opptjent av eiere av produksjonsfaktorer bosatt i Norge, kan være kapitalinntekt fra et annet land, (Engelsk: GDP, inntekt tjent av faktorer lokalisert i landet, GNP et inntekt opptjent av produksjonsfaktorer eid av folk bosatt i Norge)

Årsaker til globalisering

Fall i transportkostnader (transaksjonskostnader) kan forklare økt globalisering

Skip, jernbane, fly, telegraf, telefon, internett, prisfall på kommunikasjon av informasjon

Dematerialisering av varer

Handelspolitikk: lemping av restriksjoner på handel, WTO, toll; jordbruksprodukter

Virkninger av åpenhet på økonomisk vekst

Land som er åpne tenderer til å være de rikeste

Vekstrater i åpne versus lukkede land, åpne vokser sterkest, **Kina unntaket**

Handelsbarrierer, geografi (ikke kyststat)

Faktorakkumulering og åpenhet,

produktivitetsvirkninger versus akkumulering av faktorer

Direkte utenlandsinvesteringer

Finansinvesteringer: aksjer, banker, internasjonale organisasjoner, gaver

Sparing innenlands er ikke lenger lik investering

$$Y = C + J + (A - B)$$

Solow-modell med utenlandske investeringer

$$y = Ak^\alpha$$

Profittmaksimering på makroplan med gitt produktpris, gitte faktorpriser og null profitt (NB!

Y bestemmes eksogent, ikke determinert ved profittmaks når pari passu):

Maks $pY - wL - rK$ gitt $Y = AK^\alpha L^{1-\alpha}$, $pY - wL - rK = 0$

Verdi av grenseproduktivitet lik faktorpris

$$p F'_L = p AK^\alpha (1-\alpha)L^{-\alpha} = p(1-\alpha)Y/L = w \quad (AK^\alpha (1-\alpha)L^{-\alpha} \text{ homogen av grad 0 i K, L})$$

$$p F'_K = p A\alpha K^{\alpha-1} L^{1-\alpha} = p\alpha Y/K = r, \quad (A\alpha K^{\alpha-1} L^{1-\alpha} \text{ homogen av grad 0 i K, L})$$

Lønnsandel (NB! Profitten er null):

$$wL/pY = (1-\alpha)pY/pY = 1-\alpha$$

Kapitalandel:

$$rK/pY = \alpha pY/pY = \alpha$$

Perfekt åpenhet og loven om én pris på verdensmarkedet: $r = r_w$

Grenseproduktivitet for kapital på intensivform (multipliserer K og L med faktoren 1/L)

$$A\alpha(K/L)^{\alpha-1}(L/L)^{1-\alpha} = A\alpha k^{\alpha-1}; \quad pA\alpha k^{\alpha-1} = r \quad (\text{bruker homogenitet av grad 0 i K, L})$$

Setter produktprisen $p = 1$. Løser mhp k

$$k = (A\alpha/r_w)^{1/1-\alpha}$$

Kapital per arbeider avhenger av kapitalleie-prisen internasjonalt.

Konsekvens for inntekt per arbeider

$$y = Ak^\alpha = A\left(\frac{\alpha A}{r_w}\right)^{\alpha/1-\alpha} = A^{1/1-\alpha} \left(\frac{\alpha}{r_w}\right)^{\alpha/1-\alpha}$$

Spareraten er ikke med i denne likningen. Her kommer forskjellen mellom BNP og BNI inn.

Økning i spareraten vil føre til at kapital flyter ut, volumet av kapital vil alltid i hvert enkelt land bestemmes av leieprisen r_w . BNP per arbeider vil ikke være høyere i et land med høy sparerate sammenliknet med et land med lav sparerate, men BNI vil gå opp. (Oljefondet)

Resonnementene avhenger av hva avkastningen på kapital er før investeringsstrømmer endres. Et land med lav sparerate får kapitalstrøm inn hvis avkastningen er større enn verdensmarkedets, og vice versa for et land med høy sparerate.

k vil avhenge av produktivetsnivået A (se formel ovenfor), investeringer påvirkes av A . Men sparing avhenger av folks forventninger, preferanser, etc.

Empiri for åpenhet av kapitalstrømmer: se på andelen av en krone i sparing som går til investering i et land, tilbakeholdingskoeffisienten, høy korelasjon mellom sparerate og investeringsrate i et land (koeff. 0.89 for 1960-1974, ned til 0.60 for 1990-1997)

Handel og produktivitet

Spesialisering, effektivitet via konkurranse

Komparative fordeler

Teknologi: åpenhet fremmer teknologioverføring, f.eks via direkte investeringer, import av ideer (kopist versus inovatør)

Motstand mot åpenhet

Tapere ved strukturendringer

Kritikk av globalisering

Barnearbeid,

forurensninger, utnyttelse av miljø, avfallsdumping, regnskoger, mangroveskog og reker

tap av selvstendighet (olje, gull), kapitalmarkeder, devaluering

EU's jordbrukspolitik (Norges)

Fra NO:

Teori om internasjonal handel, Fysiokratene, Adam Smith; Ricardo komparative fortrinn), John Stuart Mill, Heckscher, Ohlin (sammenheng mellom relativ faktortilgang og utenrikshandel).

Ny utvikling: over halvparten av internasjonal handel er bytte av "like" varer; skalafordeler, produkt differensiering, ufullkommen konkurranse.

Komparative fortrinn

Mye brukt begrep, kan misforstås. Arbeidsdeling og handel, et land kan ikke være uten minst ett komparativt fortrinn. Betydningen av relativ dyktighet, i motsetning til absolutt dyktighet, betydningen av valutakurs. Arbeidsdeling; vinnere og tapere. Det er importen vi lever av.

1.1 Kjennetegn ved små åpne økonomier:

Ensidig ressursgrunlag, isolert sett en ulempe

Norge: Olje, vannkraft, fisk, produserer varer som er intensive i hjemlige ressurser

Gevinst ved internasjonal handel

Små markeder

Stordriftsfordeler i produksjon tilsier at slike varer (biler, stål, fly, hvitevarer) vil være mer lønnsomt å importere enn å produsere hjemme.

Markedsmakt større dess mindre markedet er. Men importkonkurranse kan endre dette.

Skjermet og konkurranseutsatt virksomhet

Aukrust-modellen (1966), konkurranseutsatt virksomhet bindeleddet mellom Norge og verdensøkonomien, lønnsutviklingen innenlands må avspeile lønnsnivået i konkurranseutsatt sektor for å holde full sysselsetting (men hva med endring i valutakurs?) Modellen styrende for lønnsdannelsen i Norge ved lønnsoppgjør.

Grader av skjerming, endring over tid

1.3 Samspill og gjensidig avhengighet

Kryssleveranser fra skjermet virksomhet til konkurranseutsatt virksomhet innebærer større gjensidig avhengighet enn man kunne tro ved å se på totaltall for verdiskaping. Gjensidige avhengigheter via inntekstgenerering, etterspørsel, osv.

1.4 Teori om åpne økonomier

Generell likevekt til å forstå hvordan åpne økonomier virker